

ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՈւՂՂԱԿԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

*Համլետ Չաքարյան**

Բանալի բառեր՝ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ, ՕՈւՆ-ի հոսք, ներդրումային քաղաքականություն, պոստենցիալ ներդրումներ, ներդրումային միջավայր, կապիտալ շինարարություն:

Ներդրումները տնտեսական կյանքի կարևորագույն տարր են, որոնց նպատակը հիմնական կապիտալի վերարտադրությունն ու նորացումն է:

Դրանք իրականացվում են ինչպես դրամական միջոցների, վարկերի, արժեթղթերի, այնպես էլ շարժական ու անշարժ գույքի, մտավոր սեփականության, գույքային իրավունքների մեջ ներդրումների միջոցով: Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներն (ՕՈւՆ) իրենց հետ բերում են բարձրտեխնոլոգիական սարքավորումներ, արդյունավետ կառավարում, նպաստում են նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը և ավելացնում հարկային եկամուտները:

Ընդհանրապես, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ են համարվում արտասահմանյան երկրների ընկերությունների կանոնադրական կապիտալում կատարված 10%-ից ավելի չափով ներդրումները:

Գործնականում տարբերվում են ՕՈւՆ-ի հոսք և ՕՈւՆ-ի պաշար հասկացությունները: ՕՈւՆ-ի հոսքը սովորաբար մեկ տարում ներդրված գումարներն են, իսկ պաշարը արտասահմանյան ակտիվների ընդհանուր արժեքն է տվյալ պահին:

Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների աճը պայմանավորված է նաև զարգացող երկրներում ներկայում ընթացող քաղաքական և տնտեսական փոփոխություններով: Դրան խթանում են նաև ժողովրդավարական քաղաքական ինստիտուտների ձևավորումը և շուկայական հարաբերությունների հետագա զարգացումը: Էլ չենք խոսում ՕՈւՆ-ի վրա գլոբալացման դրական ազդեցության մասին:

* Հումանիտար գիտությունների ռուսաստանյան ակադեմիայի ակադեմիկոս, լրագրողների միջազգային միության անդամ, պրոֆեսոր:

Ինչ վերաբերում է ներդրումների ուղղակի դրդապատճառներին, ապա, ըստ իս, այդ իմաստով կարևորվում են արտասահմանում վաճառքի միջոցով շուկաների ընդլայնումը, արտասահմանյան ռեսուրսների (գիտելիք, հումք և այլն) ձեռքբերումը, քաղաքական կոնկրետ նպատակների իրականացումը և այլն: Ընդ որում, ներդրումային նմանօրինակ գործունեությունն իրականացվում է ի հաշիվ այնպիսի աղբյուրների, ինչպիսիք են.

- ներդրողի սեփական միջոցները (ամորտիզացիոն մասհանումներ, շահույթ, դրամական կուտակումներ և այլն),
- փոխառու միջոցները (բանկերի վարկեր, այլ կազմակերպությունների փոխառու միջոցներ),
- ներգրավված միջոցները (բաժնետոմսերի և այլ արժեթղթերի վաճառքից),
- միջոցներ բյուջեից և արտաբյուջետային հիմնադրամներից:
- Հայաստանում այժմ գործող ներդրողներին կարելի է բաժանել երեք խմբի.
- սփյուռքահայեր,
- երկրի գործարար և հանրահայտ շրջանների հետ կապված անձինք,
- վերազգային ընկերությունների մասնաճյուղեր (օրինակ, *HSBC* բանկը),
- ներդրողներ, որոնք Հայաստան են եկել առանց կապերի և ծանոթությունների:

Բայց և այնպես, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հարաբերական ծավալները Հայաստանում մեծ չեն: Օրինակ, 2012թ. սկզբներին ՕՈՆՆ-ը կազմել է \$7.9 մլրդ (տարեկան ՀՆԱ տոկոսը)¹:

Համախառն ներդրումների ծավալների վրա մեծ ազդեցություն են թողնում միջազգային կազմակերպությունների կողմից տրված վարկերը, որոնք ավելացրել են պետական պարտքը: Ճյուղային կտրվածքով ամենախոշոր ներդրումները կատարվել են հետևյալ ճյուղերում (մլն դրամ, 2016թ.).

¹ ԱՎԾ տարեգիրք, 2012, 2013թթ.:

• Գիտական հետազոտություններ և մշակումներ	10.3
• Համակարգիչների, էլեկտրոնային և օպտիկական, էլեկտրոնային սարքավորումների արտադրություն	891.2
• Օգտակար հանածոների արդյունահանում	219.4
• Մետաղների արտադրություն	1781.75
• Խմիչքների արտադրություն	7574.8
• Բուսաբուծություն և անասնաբուծություն	3510.5
• Մետաղների արդյունահանում	17845.5
• Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում	4055.7
• Ցամաքային տրանսպորտի գործունեություն և օդային տրանսպորտի գործունեություն	135.5
• Ֆինանսական միջոցառություն (բացի ապահովագրությունից)	119.7
• Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն	9063.0

Նկատելի է, որ գերակա ճյուղ համարվող ոլորտներում կամ ներդրումները քիչ են, կամ էլ ընդհանրապես չկան: Նկատի ունենք առաջին հերթին բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտը և գյուղատնտեսությունը: Օրինակ, ասիական որոշ երկրներում (Չինաստան, Կորեա և այլն) իշխանությունները վարչատնտեսական լծակների օգտագործման միջոցով ներդրումներ են անում տնտեսության գերակա ճյուղերում: Համակարծիք ենք, որ ներկայում Հայաստանին անհրաժեշտ է առաջին հերթին ուղղակի ներդրումներ ներգրավել տնտեսության գերակա հայտարարված ճյուղերի զարգացման համար, որոնք, բնականաբար, ուղեկցվում են տեխնոլոգիական նորամուծություններով: Միայն թե այդ ներդրումների շատ մեծ հոսքը որոշակի վտանգ էլ ունի այն իմաստով, որ այն կարող է մեր տնտեսությունը դատապարտել էքստենսիվ տնտեսական աճի, ինչպես նաև հանգեցնել ռեսուրսների արտահոսքի: Չնայած դրան, Հայաստանում օտարերկրյա ուղղակի ներկրումները պիտի խթանել արդյունաբերության բարձրտեխնոլոգիական ճյուղերում:

Ինչ վերաբերում է օտարերկրյա ֆինանսական ներդրումներին, ապա դա պետական պարտքի բեռի ավելացման պարագայում էլ պիտի իրականացնել ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում և դա համարել միայն որպես երկրի արտադրական ներուժի ամրապնդման օժանդակ գործոն: Իսկ պետությունն այժմ էլ առաջատար դեր պետք է հատկացնի մասնավոր ձեռնարկություններին:

Դեռևս 1994թ. ընդունված «Օտարերկրյա ներդրումների մասին» օրենքը և այլ օրենսդրական ակտեր, քանի որ Հայաստանը դարձել է միջազգային, այդ բնագավառը կանոնակարգող ազդեցիկ մարմինների անդամ, օտարերկրյա ներդրողներին որոշակի վստահություն են ներշնչել մեր երկրի նկատմամբ: Մեզ մոտ ընթացող քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունները, ժողովրդավարական քաղաքական ինստիտուտների ձևավորումը, և որ կարևոր է՝ շուկայական հարաբերությունների հետագա ծավալումը էապես խթանում են օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները: Այդ ներդրումները դասական առումով դիտվում են որպես կապիտալի միջազգային շարժ, սակայն ներդրողը կարող է տրամադրել նաև այլ տիպի ակտիվների տեսքով, ինչպես, օրինակ, Հայաստանի ատոմակայանի ֆինանսական կառավարման հանձնումը Ռոսատոմին: Տեղի է ունենում նաև բաժնետիրական կապիտալի փոխանակում: Օրինակ, Ռոսատոմը ձեռք է բերել Մեծամորի ատոմակայանի որոշակի բաժնեմաս, փոխարենը՝ իր բաժնետոմսերի մի մասը տրամադրել է ատոմակայանին:

Ընդհանուր առմամբ, ուղղակի ներդրումներն ունեն հետևյալ դրդապատճառները.

1. Արտասահմանում վաճառքի միջոցով շուկաների ընդլայնում
2. Արտասահմանյան ռեսուրսների ձեռքբերում (գիտելիք, հումք և այլն)
3. Քաղաքական նպատակների իրականացում:

Ի դեպ, ԱՊՀ երկրների մեջ Հայաստանի ներդրումային միջավայրին տրված գնահատականները լավագույններից են, իսկ ներդրողները մեր երկիրը համարում են գրավիչ ներդրումային տարածք: Ազատ շուկայական հարաբերությունների տեսանկյունից օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները ձեռնտու են ներդրում կատարվող երկրին և այն երկրին, որտեղից կատարվում է ներդրումը:

Ընդհանուր առմամբ, ներդրողները, ինչպես ակնարկեցինք, լավատեսական ակնկալիքներ ունեն, իսկ Հայաստանը, ի վերջո, գրավում է ներդրողներին, քանի որ պետական, հասարակական և գործարար շրջանակները բաց են դրա համար:

Ի դեպ, փորձագետների գնահատմամբ՝ հենց հայկական սփյուռքն է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների իրականացման գլխավոր աղբյուրը, որի ներդրումների ծավալը ներդրումների ընդհանուր ծավալի մեջ կեսից ավելի է:

Բնականաբար, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների արդյունավետ իրագործման գլխավոր նախապայմանը քաղաքական դրդապատճառներն են: Ավելին, քաղաքական այս գաղափարախոսությունը կառավարության քաղաքականության կարևոր գործոն է, քանի որ բոլոր պետություններն էլ ժամանակ առ ժամանակ կամ աջակցում են ՕՈՆ-ի իրականացմանը, կամ էլ խոչընդոտում դրան:

Ահա թե ինչպիսին է ՕՈՆ-ի պատկերը 2012-2013թթ. (*Աղյուսակ 1*).

Աղյուսակ 1

Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները ՀՀ տնտեսության իրական և ֆինանսական¹ հատվածներում (2013թ. հունվար-մարտ, մլն դոլար)

№	Երկրներ	Տարեկան
1	Ֆրանսիա	230.4
2	Ռուսաստան	90.6
3	Արգենտինա	51.3
4	Գերմանիա	50.7
5	Շվեյցարիա	43.7
6	Սեյշելյան կղզիներ	23.6
7	Մեծ Բրիտանիա	13.8
8	Լիբանան	13.6
9	Լիխտենշտեյն	5.8
10	Կիպրոս	5.3
11	Նիդեռլանդներ	4.3
12	Լյուքսեմբուրգ	3.5
13	ԱՄՆ	3.9

Հետագա մի քանի տարիներին արձանագրվել են որոշակի փոփոխություններ (տե՛ս *Աղյուսակ 2*):

Նկատելի է, որ որոշ երկրներ (Կիպրոս, Լիբանան) ավելացրել են զուտ հոսքերը, իսկ խոշոր ներդրողներ Ռուսաստանն ու Ֆրանսիան ինչ-ինչ պատճառներով այն նվազեցրել են: Բայց և այնպես, ներդրումային քաղաքականությունը եղել և մնալու է ՀՀ կառավարության ընդհանուր տնտեսական քաղաքականության բաղադրիչներից մեկը և երկրի տնտեսական զարգացման կարևոր միջոցը:

Չպետք է մոռանալ, որ ըստ ներդրումային կլիմայի և բիզնեսի բացության աստիճանի մեր երկիրը ԱՊՀ տարածքում առաջատարներից է:

¹ Ներառում է միայն բաժնետիրական կապիտալում կատարված ներդրումները:

Նշենք, որ, օրինակ, այնպիսի խոշոր երկիր, ինչպիսին Չինաստանն է, վերջին տարիների տնտեսական բարձր աճի համար պարտական է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներին, և կառավարությունն ամեն կերպ դա խթանում է:

Աղյուսակ 2

*Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների զուտ հոսքերը
դեպի Հայաստան 2014-2016թթ. (մլն դր)*

№	Երկրներ	2014	2015	2016
1	Ռուսաստան	42646.5	35983.3	26290.5
2	ԱՄՆ	440.3	8231.8	2109.5
3	Գերմանիա	19814.3	630.1	571
4	Ֆրանսիա	5785.6	34968.6	3385.9
5	Կանադա	213.9	2334.6	-
6	Կիպրոս	3963.2	5301.3	34583.5
7	Արգենտինա	6706.4	12504.2	3505.5
8	Շվեյցարիա	9715.7	41052.2	92.9
9	Լիբանան	466.1	5061.0	15765
10	Իտալիա	452.2	2367.1	1879.6
11	Այլ երկրներ	10810.1	5741.4	8710.7

Մեր երկրին բնորոշ է նաև համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծման իրեն արդարացրած պրակտիկան՝ նկատի ունենալով նաև երկրում առկա փորձառու գործարարների մոտավոր խմբաքանակի առկայությունը: Հայաստանի կառավարությունը վերջին տարիներին օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հոսքն ավելացնելու համար ոչ քիչ միջոցներ է ծախսել, որի արդյունքում երկրում ստեղծվել են համապատասխան ենթակառուցվածքներ և որի միջոցով հնարավոր է ակնկալել նոր հոսքեր:

Սա, իհարկե, նաև մեր տնտեսության մասնավորեցման ու ազատականացման արդյունք է: Իսկ տնտեսությունում առկա *միտումների հաղթահարումը, բնականաբար, կմեծացնի այդ հոսքերը: Եվ ընդհանրապես, եթե աշխարհում արտադրության գործոնների ազատ շարժ չլիներ, ապա ամեն մի երկիր պիտի արտադրեր իրեն անհրաժեշտ ամեն բան, ինչը կլիթանի գների աճին:*

Մեր երկրի կառավարությունը խրախուսում է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները՝ առաջարկելով նաև այնպիսի արտոնություններ, ինչպիսիք են հարկերից ազատումը, վարկերի ցածր տոկոսադրույքը, ամորտիզացիոն

հատկացումների արագացումը և այլն: Եվ ընդհանրապես, հյուրընկալող երկիրը պետք է վարի ճիշտ ներդրումային քաղաքականություն և խոչընդոտներ չստեղծի ՕՈւՆ-ի համար: Այսօր մեր երկիրն օտարերկրյա ներդրողներին կարող է առաջարկել, ասենք, եկամտահարկի, գույքահարկի և սոցիալական ապահովության հարկերի արտոնություններ: Ազգային անվտանգության տեսանկյունից տնտեսության որոշակի ճյուղերում հնարավոր է սահմանափակել օտարերկրյա ընկերությունների բաժինը, որպեսզի կառավարությունը կարողանա վերահսկել ձեռնարկությունը:

Ի դեպ, աշխարհի բոլոր երկրներում ժամանակ առ ժամանակ նման սահմանափակումներ կիրառվում են՝ վճարային հաշվեկշռի վրա թողած բացասական ազդեցությունը մեղմելու տեսանկյունից, և շահագրգռում են տեղական ընկերություններին ներդրումներ կատարել ներքին շուկայում, որպեսզի միջոցները մնան և աշխատատեղերը ստեղծվեն հյուրընկալող երկրում:

Մեր երկրում ներկայում նախընտրելի է արդյունաբերական կամ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների գոտիների հիմնումը, որը որոշակիորեն կխթանի գործող և պոտենցիալ ներդրողներին՝ որպես գերակա ծրագրեր: Ի դեպ, նշենք, որ 2000թ. դեկտեմբերի 28-ի ՀՀ կառավարության նիստի թիվ 58 արձանագրությամբ տեղեկատվական տեխնոլոգիաները Հայաստանում ճանաչվել են տնտեսության գերակա ճյուղերից մեկը:

Ուշագրավ է նաև ՀՀ առևտրային բանկերում ՕՈւՆ-ի դինամիկան (տե՛ս *Աղյուսակ 3*).

Աղյուսակ 3

ՀՀ առևտրային բանկերում կատարված օտարերկրյա ներդրումների դինամիկայի միջին ցուցանիշները

Օտարերկրյա ընդամենը ներդրումների միջին աճի տեմպ (%)	125.4
Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների միջին աճի տեմպ (%)	128.8
Բաժնետիրական կապիտալում կատարված օտարերկրյա ներդրումների միջին աճի տեմպ (%)	121.9

Տվյալները ցույց են տալիս, որ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների միջին աճի տեմպը փոքր-ինչ գերազանցում է ընդամենն օտարերկրյա ներդրումների և բաժնետիրական կապիտալում կատարված օտարերկրյա ներդրումների աճի տեմպերը՝ կազմելով 128.8%: Բայց և այնպես, ՀՀ առևտրային բանկերում կատարված օտարերկրյա ներդրումների և դրա բաղադրիչների աճի միջին տեմպերի տարբերությունը զգալի չէ: ՀՀ բանկային

համակարգը էապես կախված է օտարերկրյա կապիտալից և ներդրումային տեսանկյունից գրավիչ է նրանց համար, ուստի վերջին տարիներին բացարձակ արժեքով ՕՈՆ-ի անկում չի գրանցվել:

2014-2015թթ. նկատվել է ՀՀ առևտրային բանկերի ներդրումային գրավչության, հետևաբար՝ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների անկում, որը պայմանավորված է բանկերի գործունեության արդյունավետության, մասնավորապես՝ շահույթի և շահութաբերության ցուցանիշների անկումներով¹: Դա կարող է հանգեցնել ոլորտից կապիտալի փախուստի:

Համաշխարհային փորձը վերհանել է նաև օտարերկրյա ներդրումներին առնչվող կարևոր այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են ընդունող երկրում բնապահպանական խնդիրների անտեսումը, աշխատանքային պայմանների և անվտանգության բնագավառում միջոցների տնտեսումը, տնտեսության կարևոր ոլորտների և ազգային կապիտալի հսկողության կորուստը, երկրից կապիտալի և շահույթների զանգվածային արտահոսքը:

Սակայն Հայաստանն ունի ակնհայտ առավելություններ, ինչը լավատեսական հույսեր է ներշնչել պոտենցիալ ներդրողներին: Դա ամենից առաջ երկրում ձևավորված ցածր քրեածին իրավիճակն է: Մյուս կողմից, սակայն, ներդրողներին անհանգստացնում են մաքսատուրքերի և մաքսային վարչարարության մակարդակը, հարկային դրույքները, մաֆիատիպ կառույցների առկայությունը և այլն:

Եվ այսպես, արդեն 2016թ. Հայաստանի տնտեսության իրական հատվածում կատարված օտարերկրյա ներդրումների զուտ հոսքերը կազմել են 81.6 մլրդ դրամ (մոտ \$170 մլն): Այդ թվում՝ օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների զուտ հոսքերը կազմել են 62.7 մլրդ դրամ (մոտ \$130 մլն)²: 2015թ. օտարերկրյա ներդրումների զուտ հոսքերի ծավալը եղել է 118.4 մլրդ դրամ (մոտ \$248 մլն), իսկ ՕՈՆ-ի զուտ հոսքերը 69.4 մլրդ դրամ (\$145 մլն): Սա նշանակում է, որ 2016թ.՝ 2015թ. համեմատ, ընդամենը ներդրումները կրճատվել են 36.8 մլրդ դրամով կամ 31.1%-ով, իսկ ՕՈՆ-ը՝ 6.7 մլրդ դրամով կամ 9.7%-ով:

Արդեն 2017թ. հունվար-հունիսին ՀՀ տնտեսության իրական հատվածում օտարերկրյա ընդհանուր ներդրումների զուտ հոսքերի ծավալը կազմել է -\$51.2 մլն, որից օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ծավալը՝ \$35.6 մլն: Օտարերկրյա ներդրումների զուտ հոսքերը հիմնականում արձա-

¹ ՀՀ ԿԲ «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն», Երևան, 2013:

² Զուտ հոսքերը հաշվետու ժամանակահատվածում օտարերկրյա ներդրումների գծով ստացումների և մարումների տարբերություններն են:

նագրվել են՝ Ջերսիից (\$65.3 մլն), Կիպրոսից (\$13.7 մլն), ԱՄԷ-ից (\$1.1 մլն) և Կուբայից (\$729 հազ.): Միաժամանակ, խոշոր օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների զուտ հոսքեր արձանագրվել են Գերմանիայից (\$15.7 մլն) և Միացյալ Թագավորությունից (\$3.4 մլն): Այդ հոսքերը գլխավորապես ուղղվել են հանքարդյունաբերություն (\$36.0 մլն), անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն (\$7.9 մլն), ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում (\$7.0 մլն) և կացության կազմակերպում (\$2.5) ոլորտներին: Խոշոր օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների զուտ հոսքեր են արձանագրվել մեծածախ և մանրածախ առևտրի (\$3.2 մլն) ոլորտում¹:

Երկարատև հեռանկարում արտադրության ծավալի ավելացումն անհնարին է առանց ներդրումների մեծացման: Իսկ ՕՈՆ-ի հանդեպ առավել «բաց» են խոշոր մասնավոր ձեռնարկությունների փոքր բաժնետերերը, փոքր և միջին մասնավոր ձեռնարկությունների ղեկավարները: Բնականաբար, պետական ձեռնարկությունների ղեկավարների արձագանքը փոքրինչ այլ է: Բայց և այնպես, ՀՀ կառավարությունը, ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարությունը պետք է անպայման պատրաստեն վերաներդրումների և ներդրումների խթանման գերակա ծրագրեր, քայլեր կատարեն արդյունաբերական, գյուղատնտեսական և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների՝ որպես գերակա ճյուղերի, գոտիների հիմնման ուղղությամբ, քանի որ դա նաև ներդրողների ցանկությունն է: Մա ավելի կբարձրացնի մեր երկրի մասին ձևավորված դրական վարկանիշը: Իսկ գլոբալացման արդի փուլում կրճատվել են ներդրումների արգելքները, ինչը կնպաստի հեռահաղորդակցության և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացմանը՝ որպես գերակա ճյուղերի:

Այսպիսով, զարգացման ներկա փուլում ՕՈՆ-ը նույնպես մեր երկրի տնտեսությունը խթանելու կարևոր միջոց է: Ի վերջո, ամեն ինչ պիտի անել մեր երկրի շարքային քաղաքացու համար, բարձրացնել մարդկանց աշխատավարձերն ու թոշակները, իսկ արտասահմանյան կապիտալով աշխատող ձեռնարկությունների եկամտի ավելի մեծ մասը թողնել մեր երկրում՝ աշխատավարձի ձևով:

Մայիս, 2018թ.

¹ © 1998-2017 Առավոտ-Լուրեր Հայաստանից:

ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՈՒՂԱԿԻ ՆԵՐՂՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Համլետ Զարարյան

Ամփոփագիր

Հոդվածում հետազոտվում են օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները Հայաստանում: Կոնկրետ վիճակագրական նյութերի հիման վրա ցույց է տրվում ՕՈՒՆ-ի դերը երկրի տնտեսության զարգացման գործում: Անդրադարձ է կատարվում այդ գործում առանձին երկրների դերին, ՕՈՒՆ-ի հիմնական ոլորտներին և ճյուղերին: Ընդգծվում է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների նշանակությունը կարևորագույն ոլորտների համար, որոշակի հանձնարարականներ և գնահատականներ են տրվում ստեղծված իրավիճակին:

ЗАРУБЕЖНЫЕ ПРЯМЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В АРМЕНИИ

Гамлет Закарян

Резюме

В статье исследуется современная проблема прямых зарубежных инвестиций в Армении. На основе конкретных статистических материалов прослеживается роль ЗПИ в деле развития экономики страны. Показывается роль отдельных стран в этом деле и основы отрасли и сферы для ЗПИ. Акцентируется значение важнейших сфер для ЗПИ и даются определённые рекомендации и оценки создавшейся ситуации.

FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN ARMENIA

Hamlet Zakaryan

Resume

The article investigates the foreign direct investments in Armenia. Based on specific statistical data, the role of FDI in the economic development of the country is demonstrated. The roles of certain countries in this are discussed along with the main FDI areas and sectors. The significance of the foreign direct investments is emphasized for the most important industries and a number of recommendations and assessments are made with regard to the current situation.